

Original Article / Özgün Araştırma

Children's Digital Technology Usage and Parental Approaches: A Cross Sectional Study

Çocukların Dijital Teknoloji Kullanımı ve Ebeveynlerin Yaklaşımları: Kesitsel Bir Çalışma

İlknur YILDIZ^{*1}, Mehmet KANAK²

ABSTRACT

Objective: This study was conducted to determine the features of digital technology use and mothers' approaches in children aged 0-6. **Method:** The sample of the analytical cross-sectional study consisted of 203 mothers with children aged 0-6, who applied to the pediatric outpatient clinic of a university hospital in Sivas city center. The data were collected by Descriptive Characteristics Form, the A Scale for Measuring Parental Attitudes towards Digital Game Playing and Application Use Habits in the Preschool Period. **Results:** The mean age of the mothers' was 32.07±4.96, 51.2% are university graduates, 51.2% of children are male and 25.6% are between 36-47 months. It was determined that 84.7% of the children spend time on the smartphone and 74.4% of them watch videos on digital technological devices. 65% of children experience irritability, distraction and eye problems due to using digital technological devices for a long time. The scale mean score of the mothers was 18.32±6.48. It was determined that the mean score point of the mothers of children who use digital technological devices everyday and have problems related to the use of digital technological devices is significantly high. **Conclusion:** It was determined that children use smartphones the most, and more than half of them have health problems related to using digital technological devices. It is observed that the children of mothers who have a positive attitude towards the use of digital technology use digital devices every day and experience related problems. It can be recommended to inform parents about the effects of digital technological devices in early childhood and to use these devices under parental control.

Keywords: Digital technology, child, parent.

ÖZET

Amaç: Bu çalışma, 0-6 yaş çocuklarda dijital teknoloji kullanım özellikleri ve annelerin yaklaşımlarını belirlemek amacıyla yapılmıştır. **Yöntem:** Analitik kesitsel tipteki çalışmanın örneklemini Sivas il merkezinde bulunan bir üniversite hastanesinin çocuk polikliniğine başvuran ve 0-6 yaş çocuğu olan 203 anne oluşturmuştur. Veriler; Tanıtıcı Özellikler Formu, Okul Öncesi Dönem Çocukların Dijital Oyun Oynama ve Kullanma Alışkanlıklarına Yönelik Ebeveyn Yaklaşımları Ölçeği ile toplanmıştır. **Bulgular:** Çalışmaya katılan annelerin yaş ortalaması 32.07±4.96 olup %51.2'si üniversite mezunu, çocukların %51.2'si erkek ve %25.6'sı 36-47 ay arasındadır. Çocukların %84.7'sinin akıllı telefonda vakit geçirmeyi sevdiği ve %74.4'ünün dijital teknolojik cihazlarda video izlediği belirlenmiştir. Annelerin %65'i çocuklarının dijital teknolojik cihazları kullanmasına bağlı sinirlilik, dikkat dağınıklığı ve göz problemleri yaşadığını ifade etmiştir. Çalışmaya katılan annelerin ölçek puan ortalaması 18.32±6.48'dir. Her gün dijital teknolojik cihaz kullanan ve dijital teknolojik cihaz kullanımına bağlı sağlık problemi yaşayan çocukların annelerinin ölçek puan ortalamalarının anlamlı şekilde yüksek olduğu belirlenmiştir. **Sonuç:** Çalışmada çocukların en çok akıllı telefon kullandığı, yarıdan fazlasının dijital teknolojik cihazları kullanmaya bağlı sağlık problemi yaşadığı belirlenmiştir. Dijital teknoloji kullanımına yönelik olumlu tutum gösteren annelerin çocuklarında dijital teknolojik cihazların her gün kullanıldığı ve buna bağlı sağlık problemi yaşandığı görülmektedir. Erken çocukluk döneminde dijital teknolojik cihazların etkileri konusunda ebeveynlerin bilgilendirilmesi ve bu cihazların ebeveyn denetiminde kullanılması önerilebilir. **Anahtar Kelimeler:** Dijital teknoloji, çocuk, ebeveyn.

Received / Geliş tarihi: 19.09.2020, Accepted / Kabul tarihi: 09.02.2021

¹Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Sivas, TÜRKİYE

²Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı, Sivas, TÜRKİYE

*Address for Correspondence / Yazışma Adresi: İlknur YILDIZ, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Sivas, TÜRKİYE

E-posta: ilknuryildiz@yahoo.com.tr

Yıldız İ, Kanak M. Çocukların Dijital Teknoloji Kullanımı ve Ebeveyn Yaklaşımları: Kesitsel Bir Çalışma TJFMPC, 2021;15(2): 306-314.

DOI: 10.21763/tjfm.797346

1. GİRİŞ

Dijital teknoloji içine doğan çocuklar, bu teknolojinin hem geleneksel (televizyon) hem de yeni mobil biçimlerini (akıllı telefon, tablet, bilgisayar) kullanmaktadır.¹⁻³ Kandır'a⁴ göre, yetişkinlerin elinden düşürmediği teknolojik cihazlar çocuklarımızın da gözdesi olmuş durumdadır. Artık "Dijital çocuklar" yeni yaşamımızın bir parçasıdır. Özellikle son yıllarda akıllı telefon, tablet gibi yeni mobil cihazların küçük çocuklar arasında kullanımının yaygınlaştığı belirtilmektedir.^{5,6} Genellikle büyük yaşlardaki bireyler için hazırlanmış iletişim araçları, küçük çocukların gelişim dönemlerine uygun olmadığı halde bu araçlarla vakit geçirmektedirler. Bu program ve uygulamalar sunulurken amaç çoğunlukla çocukların sağlıklı gelişimini desteklemek değil, daha çok satış ve kâr elde etmektir. Bu nedenle de uygulamalar eğitsel açıdan donatılmak yerine, renkli, hareketli olacak şekilde görüntü olarak oldukça çekici olarak üretilmektedir.⁷ ABD'de 0-8 yaş çocuklarda herhangi bir mobil cihaza erişim oranı 2011 yılında %52 iken, 2013 yılında %75 olmuştur.⁶ Avrupa'da yapılan Çevrimiçi Çocuklar Projesi'nde özellikle oyun çağı ve okul öncesi dönemdeki çocuklarda internete bağlanabilen tablet ve akıllı telefon gibi mobil cihazların kullanımının arttığı bildirilmiştir.⁵ Türkiye'de yapılan 6-15 Yaş Grubu Çocuklarda Bilişim Teknolojileri Kullanımı ve Medya (2013) araştırmasına göre çocuklar ortalama 8-10 yaş civarında dijital teknolojik cihazları kullanmaya başlamakta ve %60,5'inin bilgisayar, %50,8'inin internet, %24,3'ünün cep telefonu kullandığı belirtilmektedir.⁸ Mobil cihazlarda bulunan dokunmatik ekran, taşınabilirlik gibi özelliklerin kullanım kolaylığı sağlayarak bu cihazların çocuklar tarafından giderek daha fazla benimsenmesine ve ekran süresi maruzluğunda hızlı bir artışa yol açtığı bildirilmiştir.⁹⁻¹¹ Yapılan bir çalışmada 2-4 yaş arası çocuklar günde ortalama 1 saat, 2 yaş altındaki çocuklar ise ortalama 7 dakika mobil cihazları kullanmaktadır.¹² Shifrin ve ark.¹³ teknolojinin bebeklik çağından beri dijital teknolojinin içinde olan "dijital yerlilerin" yaşamlarındaki rolünün dinamik ve yıkıcı bir kuvvet olduğunu söyler. Çocuklar, günümüzde teknolojik alet kullanımında sınırlandırılmadıkları için ekran bağımlısı olabilmektedir.

Gelişimin oldukça hızlı olduğu bir dönem olan bebeklik ve ilk çocukluk çağlarında mobil cihazların kullanımı çocuğun gelişimi ve sağlığı üzerinde birtakım etkiler yaratmaktadır.^{9,14,15} Mobil cihazların çocuklarda yeni fikirler öğrenme, oyun oynama gibi fırsatları arttırdığı^{1,16} ancak fiziksel aktivitede azalma, obezite^{17,18}, uyku sorunlarına^{19,20} ve gelişimsel gecikmelere^{21,22} yol açtığı belirtilmektedir. Mobil cihaz kullanımına bağlı

yarar ve risklerin çocuğun yaşı, gelişim düzeyi, kullanım amacı ve içerikler ile ilişkili olduğu özellikle iki yaşından küçük çocuklarda eğitimsel yararlarının sınırlı olduğu bildirilmiştir.⁹ Bu nedenle dijital teknolojik cihazlarının olumlu ve olumsuz yönlerinin farkında olmayan ve riskleri açısından duyarlı bir grup olan erken çocukluk döneminde dijital cihazların, çocuğun çevresindeki kişilerin kontrolünde ve denetiminde kullanılması önemli hale gelmektedir. Amerikan Pediatri Akademisi (APA), çocuklarda medya kullanımının sınırlandırılarak ebeveynle birlikte ve ebeveyn rehberliğinde kullanılmasını önermektedir.² Bebeklikten itibaren aile ortamının ve ailenin dijital teknoloji kullanma alışkanlıklarının çocuğun dijital cihazlarda harcadığı süreyi etkilediği ve erken çocukluk döneminde dijital teknoloji kullanımında ebeveynlerin etkisinin fazla olduğu belirtilmektedir.²³⁻²⁵ Ebeveynler, kendi işlerini tamamlama, çocuklarının sakinleşmesi ve rahatlaması veya bir disiplin aracı olarak çocuklarının dijital teknolojik araçları kullanmasına izin vermektedir.^{11,26} Çocuklar istedikleri programları izleyerek vakit geçirirken ebeveynlerin ise işlerini yapmak için ihtiyaçları olan zamanı kazanmakta oldukları görülmüştür.²⁷ Buna ek olarak, dijital teknoloji ile ilgili olumlu tutumları olan ebeveynlerin çocuklarına dijital araç kullanmaları için daha fazla izin verdikleri ve dijital araç kullanımına yönelik olumsuzluklarla daha az ilgilendikleri görülmüştür. Yapılan bir çalışmada düşük gelirli ebeveynlerin dijital mobil teknolojiyi kullanarak çocuklarını sakinleştirmek veya onları sessizleştirmek eğilimi arasında belirgin bir ilişki olduğu gösterilmiştir.²⁸

Dijital teknolojik cihazların yaygınlaşması, bebeklikten itibaren çocuklar tarafından kullanılması ve çocuklarının teknoloji kullanma özelliklerine ebeveynlerin yaklaşımları giderek daha önemli hale gelmektedir. Literatürde okul öncesi dönemde dijital teknoloji kullanımına yönelik ebeveynlerin görüşlerini belirlemeye yönelik nitel araştırmaların yapıldığı ancak annelerin dijital teknoloji kullanımına yönelik yaklaşımlarını belirleyen çalışmaların sınırlı olduğu görülmüştür. Bu nedenle bu çalışma, 0-6 yaş çocuklarda dijital teknoloji kullanım özellikleri ve annelerin yaklaşımlarını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Çalışma sonuçlarının çocuklarda erken yaşlarda dijital teknoloji kullanımına yönelik ebeveyn yaklaşımlarının belirlenmesine ve buna yönelik müdahalelerin geliştirilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

2. YÖNTEM

2.1 Örneklem

Analitik kesitsel tipte bir araştırmanın evrenini Sivas ilinde bir üniversite hastanesinin çocuk polikliniğine herhangi bir nedenle başvuran ve 0-6 yaş grubunda çocuğu olan anneler, örneklemini ise 04.02.2019-02.09.2019 tarihleri arasında çocuk polikliniğine başvuran ve araştırmaya katılmaya kabul eden 203 anne oluşturmuştur.

2.2 Veri Toplama ve Çalışma Dizaynı

Araştırmanın bağımsız değişkenlerini; anne ve çocukların tanıtıcı özellikleri (anne ve çocuğun yaşı, anne ve baba eğitim düzeyi, annenin çalışma durumu, aile tipi ve gelir düzeyi) ve çocukların akıllı telefon, tablet, bilgisayar gibi dijital cihazları kullanma durumlarına (kullanılan dijital cihazın hangisi/hangileri olduğu, dijital cihaz kullanım sıklığı, amacı, dijital cihazların kullanımına bağlı sağlık problemi yaşama durumu) yönelik sorular oluşturmaktadır. Okul Öncesi Dönem Çocukların Dijital Oyun Oynama ve Uygulama Kullanma Alışkanlıklarına Yönelik Ebeveyn Yaklaşımları Ölçeğinden alınan puan ortalamaları bağımlı değişkenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri Tanıtıcı Özellikler Formu ve Okul Öncesi Dönem Çocukların Dijital Oyun Oynama ve Kullanma Alışkanlıklarına Yönelik Ebeveyn Yaklaşımları Ölçeği ile toplanmıştır.

2.2.1 Tanıtıcı Özellikler Formu

Araştırmacılar tarafından ilgili literatür doğrultusunda hazırlanan form iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde anne, çocuk ve aileye yönelik sosyodemografik bilgileri (anne ve çocuğun yaşı, çocuğun cinsiyeti, anne ve baba eğitim düzeyi, annenin çalışma durumu, aile tipi ve gelir düzeyi) belirlemeye yönelik 8 soru bulunmaktadır. İkinci bölümde ise ailede akıllı telefon, tablet, bilgisayar gibi dijital cihazların kullanım özelliklerini (kullanılan dijital cihazın hangisi/hangileri olduğu, dijital cihaz kullanım sıklığı, amacı, dijital cihazların kullanımına bağlı problem yaşama durumu) belirlemeye yönelik 8 soru sorulmaktadır.

2.2.2 Okul Öncesi Dönem Çocukların Dijital Oyun Oynama ve Uygulama Kullanma Alışkanlıklarına Yönelik Ebeveyn Yaklaşımları Ölçeği:

Ölçek, Kanak ve Özyazıcı (2017) tarafından geliştirilmiştir. Beşli likert tipteki ölçek iki alt boyut ve 10 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte her maddenin puanı 1(hiçbir zaman), 2 (nadiren), 3(ara sıra), 4(çok sık), 5 (her zaman) arasında

değişmektedir. Tersten puanlanan madde bulunmamaktadır. Ölçekten alınabilecek toplam puan en düşük 10, en yüksek 50 puandır. Toplam puan ortalamasının düşük olması kısıtlayıcı bir yaklaşımı ifade ederken artması ebeveynin çocuğu dijital oyun oynama ve uygulama kullanmaya sevk edici bir yaklaşım sergilediği şeklinde yorumlanmaktadır.²⁹ Ölçeğin Cronbach Alfa katsayısı 0.81, bizim çalışmamızda da ise 0.83 bulunmuştur.

2.3 Etik Onam

Araştırmanın yürütülebilmesi için Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan (02.01.2019 tarih ve 2019-01/23 sayı) izin alınmıştır. Ayrıca annelerden yazılı ve sözel onam alınmıştır. Araştırma Helsinki Bildirgesi ilkelerine uygun olarak yürütülmüştür.

2.4 İstatistiksel Yöntem

Verilerin analizi için IBM SPSS 22.0 programı kullanılmıştır. Tanımlayıcı istatistiksel analizler sayı, yüzde, ortalama, standart sapma olarak gösterilmiştir. Verilerin normal dağılıma uygunluğu Shapiro-Wilk ve Kolmogorov-Smirnov Testi ile değerlendirilmiştir. Veriler normal dağılıyorsa bağımsız iki grup için independent sample t testi, ikiden fazla grup için F testi (ANOVA) kullanılmıştır. Veriler normal dağılım göstermediğinde bağımsız iki grup için Mann Whitney U, ikiden fazla bağımsız grup için Kruskal Wallis testi kullanılmıştır. Sürekli değişkenler arasındaki ilişkinin belirlenmesinde parametrik testler için Pearson korelasyon katsayısı, parametrik olmayanlar için ise Spearman korelasyon katsayısı kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak alınmıştır.

3. BULGULAR

Çalışmaya katılan annelerin yaş ortalaması 32.07 ± 4.96 olup %51.2'si üniversite mezunu, %50.2'si çalışmamaktadır. Ailelerin %67.5'inde gelir gidere denk, %91.1'i çekirdek ailedir. Çocukların %51.2'si erkek ve %25.6'sı 36-47 ay arasındadır (Tablo1).

Tablo 2'de ailelerin dijital teknolojik cihaz sahibi olma ve kullanım özelliklerine göre dağılımı verilmiştir. Ailelerin tümünde akıllı telefon, %27.9'unda bilgisayar olduğu, çocukların %21.2'sinin kendisine ait dijital teknolojik cihazının olduğu, çocukların %79.2'sinin akıllı

televizyonda vakit geçirmeyi sevdiği, %42.9'unun dijital cihazları her gün kullandığı, %61.8'inin dijital teknolojik cihazlarda video izlediği ve %26.6'sının herhangi bir sosyal veya sportif etkinliğinin olmadığı belirlenmiştir. Annelerin %65'i çocuklarının dijital teknolojik cihazları kullanmalarına bağlı sağlık problemi yaşadığını ifade etmiştir. Yaşanan sağlık problemlerinin %22.8 ile ilk sırada sinirlilik, ikinci sırada %15.6 ile dikkat dağınıklığı, üçüncü olarak %15.3 ile göz problemleri olduğu belirlenmiştir.

Çalışmaya katılan annelerin Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Teknoloji ve Dijital Oyun Oynama, Uygulama Kullanma Alışkanlıklarına Yönelik Ebeveyn Yaklaşımları Ölçek puan ortalaması: 18.32±6.48'dir.

Anne, çocuk ve aileye ilişkin sosyodemografik özelliklere göre ölçek puan ortalamaları incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($p>0.05$)(Tablo 3).

Tablo 4'te dijital teknolojik cihaz kullanım özelliklerine göre ölçek puan ortalaması gösterilmiştir. Buna göre her gün dijital teknolojik cihaz kullanan ve dijital cihaz kullanımına bağlı sağlık problemi yaşayan çocukların annelerinin ölçek puan ortalamasının anlamlı şekilde yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$).

Tablo 1. Anne, Çocuk ve Aileye İlişkin Sosyodemografik Özellikler

Özellikler	n	%
Anne Eğitim düzeyi		
İlköğretim	49	24.1
Lise	50	24.6
Üniversite	104	51.2
Baba Eğitim düzeyi		
İlköğretim	27	13.3
Lise	60	29.6
Üniversite	116	57.1
Anne Çalışma durumu		
Çalışıyorum	101	49.8
Çalışmıyorum	102	50.2
Gelir Durumu		
Düşük	37	18.2
Orta	137	67.5
Yüksek	29	14.3
Aile Tipi		
Çekirdek aile	185	91.1
Geniş aile	18	8.9
Çocuğun yaşı (ay): 47.46±16.91 (Min:6, Maks: 74)		
0-23 ay	10	4.9
24-35 ay	40	19.7
36-47 ay	52	25.6
48-59 ay	38	18.7
60-71 ay	46	22.7
72 ay ve üzeri	17	8.4
Çocuğun cinsiyeti		
Kız	99	48.8
Erkek	104	51.2

Tablo 2. Ailelerin dijital teknolojik cihaz kullanım özelliklerine göre dağılımı

Özellikler	n	%
Evinizde hangi dijital teknolojik cihazlar var?*		
Akıllı telefon	203	49.7
Tablet	81	19.8
Bilgisayar	114	27.9
Oyun Konsolu	10	2.4
Çocuğunuza ait dijital teknolojik cihaz var mı?		
Evet	43	21.2
Hayır	160	78.8
Çocuğunuzun en çok vakit geçirmeyi sevdiği dijital teknolojik cihaz hangisidir?*		
Akıllı telefon	172	79.2
Tablet	35	16.1
Bilgisayar	6	2.7
Oyun Konsolu	4	1.8
Çocuğunuzun dijital teknolojik cihaz kullanma sıklığı		
Her gün	87	42.9
Haftada 4-6 kez	29	14.3
Haftada 1-3 kez	59	29.1
Haftada 1 kez	28	13.8
Çocuğunuz dijital teknolojik cihazlarda en çok hangi uğraşla vakit geçiriyor?*		
Oyun oynama	55	22.5
Video izleme	151	61.8
Eğitici programlar	38	15.5
Çocuğunuzun sosyal etkinlik ya da spor etkinliğine devam etme durumu		
Hiçbir zaman	54	26.6
Nadiren	49	24.1
Ara sıra	60	29.6
Çok sık	25	12.3
Her zaman	15	7.4
Çocuğunuz dijital teknolojik cihazları kullanmaya bağlı herhangi bir sağlık problem yaşıyor mu?		
Evet	132	65.0
Hayır	71	35.0
Yaşanan problemler*		
Sinirlilik	76	22.8
Dikkat dağınıklığı	52	15.6
Göz problemi (ağrı, sulanma)	51	15.3
Ağlama	45	13.5
Uyku problemleri	26	7.8
İştahsızlık	22	6.6
Boyun ağrısı	17	5.1
Baş ağrısı	17	5.1
Yorgunluk/Halsizlik	15	4.5
Sırt ağrısı	11	3.3

*Birden fazla seçenek işaretlenmiş; yüzdeler n üzerinden alınmıştır.

Tablo 3. Anne, Çocuk ve Aileye İlişkin Sosyodemografik Özelliklere Göre Ölçek Puan Ortalaması

Özellikler		
Anne Eğitim düzeyi		
İlköğretim	19.12±6.98	$p^*=0.668$
Lise	17.82±6.54	
Üniversite	18.19±6.23	
Baba Eğitim düzeyi		
İlköğretim	18.70±6.72	$p^*=0.748$
Lise	19.06±7.15	
Üniversite	17.85±6.07	
Anne Çalışma durumu		
Çalışıyorum	18.53±6.54	$p^{**}=0.467$
Çalışmıyorum	18.11±6.44	
Gelir Durumu		
Düşük	18.00±7.48	$p^*=0.258$
Orta	18.25±6.47	
Yüksek	19.06±5.19	
Aile Tipi		
Çekirdek aile	18.14±6.29	$p^{**}=0.319$
Geniş aile	20.16±8.16	
Çocuğun yaş grubu		
0-23 ay	16.80±5.67	$p^*=0.321$
24-35 ay	17.90±6.51	
36-47 ay	19.09±7.73	
48-59 ay	18.89±5.73	
60-71 ay	18.60±6.00	
72 ay ve üzeri	15.82±5.44	
Çocuğun cinsiyeti		
Kız	18.43±6.30	$p^{**}=0.525$
Erkek	18.22±6.68	

*Kruskal Wallis Testi **Mann-Whitney U Testi

Tablo 4. Çocukların Dijital Teknolojik Cihaz Kullanım Özelliklerine Göre Annelerin Ölçek Puan Ortalaması

	$\bar{X}\pm SD$	Test ve p değeri
Çocuğunuza ait dijital teknolojik cihaz var mı?		
Evet	19.53±5.97	
Hayır	18.00±6.59	$p^{**}=0.046$
Çocuğunuzun dijital teknolojik cihaz kullanma sıklığı		
Hergün	21.42±7.22	
Haftada 4-6 kez	19.34±4.92	$p^*=0.000$
Haftada 1-3 kez	15.59±3.92	
Haftada 1 kez	13.39±4.05	
Çocuğunuzun sosyal etkinlik ya da spor etkinliğine devam etme durumu		
Hiçbir zaman	17.94±6.42	
Nadiren	18.55±6.38	$p^*=0.790$
Ara sıra	19.15±7.22	
Çok sık	17.28±6.01	
Her zaman	17.40±4.74	
Çocuğunuz dijital teknolojik cihazları kullandığında herhangi bir sağlık problemi yaşıyor mu?		
Evet	19.62±6.75	
Hayır	15.91±5.20	$p^{**}=0.000$

*Kruskal Wallis Testi **Mann-Whitney U Testi

4. TARTIŞMA

Erken çocukluk döneminde çocukların dijital teknoloji kullanımında ebeveynler önemli rol oynar. Özellikle bu dönemde dijital teknolojilerin ebeveyn denetiminde ve kontrollü olarak kullanılması önerilmektedir. Bu çalışmada 0-6 yaş çocukların akıllı telefon, tablet, bilgisayar gibi dijital teknolojileri kullanma alışkanlıkları ve annelerin yaklaşımları incelenmiştir. Çalışmaya katılan annelerin ölçekten aldıkları puan ortalamalarına göre çocuklarını dijital teknoloji kullanımına sevk edici bir yaklaşımının olduğu söylenebilir. Literatürde ebeveynlerin teknoloji kullanımına yönelik bazı yaklaşımları kullandığı belirlenmiştir. Bazı çalışmalarda ebeveynlerin dijital cihazlarda geçirilen süreyi kısıtlamak ya da belirli bir içeriğin

izlenmesini engellemek için çocuklarına kural koyarak kısıtlayıcı yaklaşım uyguladığı bulunmuştur.³⁰⁻³² Sanders ve ark.¹⁰ çalışmalarında, çocukların ekran önünde geçirdiği sürenin yönetiminde genel ebeveynlik yaklaşımlarının yeterli olmadığını, teknoloji kullanımı ile ilgili ebeveynlik yaklaşımlarının olması gerektiğini belirtmişlerdir.

Dijital teknolojilerin yaygınlaşmasıyla birlikte günümüzde çocuğun büyüdüğü ortamda en az bir dijital teknoloji cihazı bulunmaktadır. Kabali ve ark.²⁶ çalışmalarında 6 ay ila 4 yaş arası çocukların yaklaşık % 97'sinin bir mobil cihaz kullandığını, 4 yaşındaki çocukların yaklaşık dörtte üçünün ilk sırada tablet olmak üzere kendi mobil cihazının olduğunu belirtmiştir. Türkiye'de cep telefonu kullanıcı oranı % 96.9, internet kullanımı %75.3'tür.^{33,34} Bu çalışmada da ailelerin tümünde akıllı telefon olduğu ve çocukların çoğunluğunun akıllı telefonda vakit geçirmeyi sevdiği bulunmuştur. Yapılan çalışmalarda çocukların akıllı telefon ve tablet gibi mobil cihaza erişim oranlarının arttığı^{6,10,35}, akıllı telefonun hemen hemen her evde bulunduğu^{31,36} ve çocuklarının tamamına yakınının akıllı telefon kullandığı³⁷ belirlenmiştir.

Dijital teknolojik cihazların yaygınlaşması ve her an ulaşılabilir olması kullanım sıklığını ve süresini arttırmaktadır. Bu çalışmada çocukların %42.9'unun dijital cihazları her gün kullandığı belirlenmiştir. Amerikan Pediatri Akademisi (APA) ekran maruzluğunun 2 yaştan önce olmamasını, sonraki yaşlarda ise süre sınırlamasının olmasını önermektedir.² Benzer şekilde yapılan bir çalışmada 3-6 yaş arasındaki çocukların yarıdan fazlasının dijital teknolojik cihazları her gün yaklaşık 1 saat kullandığı belirlenmiştir.³⁰ Pempek ve Daniel çalışmalarında 12-48 aylık çocukların yaklaşık % 46'sının her gün 15 dakika veya daha az sürede tablet kullandığını bulmuştur.³⁸ Rideout ve ark.⁶ 0-8 yaş arasındaki çocukların mobil cihaz kullanım süresinin 2 yılda günde ortalama 5 dakikadan 15 dakikaya çıktığını bildirmiştir. Bu çalışmada çocukların en çok video izlemek ve oyun oynamak amacıyla dijital teknolojik cihazları kullandığı, eğitimsel amaçların son sırada yer aldığı belirlenmiştir. Başka bir çalışmada 6-8 yaş arası çocukların internet bağlanabilen dijital teknolojik cihazlarda en sık oyun oynadıkları ve video izledikleri bulunmuştur.³¹ Özkan³⁹ çalışmasında çocukların çoğunluğunun bilgisayar ve tableti oyun oynamak amacıyla kullandığını belirlemiştir. Rideout⁶, 0-8 yaş arası çocukların %37'sinin bir tablette oyun oynadığını ve % 28'inin video izlediğini bulmuştur.

Bebeklikten itibaren erken çocukluk döneminde geleneksel veya mobil teknolojilerin uzun süre kullanılması fiziksel veya davranışsal

sağlık sorunlarına yol açtığı belirtilmektedir.^{10,11} Bu çalışmada annelerin %65'i çocukların dijital teknolojik cihazları kullanmaya bağlı sinirlilik, dikkat dağınıklığı ve göz problemleri başta olmak üzere birtakım sağlık problemleri yaşadığını ifade etmiştir. Benzer şekilde yapılan bir çalışmada dijital oyun oynamanın çocuklarda anksiyete, agresif tutum, gözlerde kuruluk, ağrı ve kızarıklık gibi sağlık sorunlarına yol açtığı belirlenmiştir.⁴⁰ Başka bir çalışmada dijital teknoloji kullanımının çocuklarda davranış problemleri, üzüntü, can sıkıntısı gibi duygularla ilişki olduğu bulunmuştur.^{30,41} Christakis ve ark.⁴² çalışmalarında 1-3 yaş çocuklarda günlük televizyon izleme süresinin dikkat sorunlarına yol açabileceğini, Heffler ve ark.⁴³ kohort çalışmalarında 12-18 aylarda televizyon veya video izlemenin çocukların sonraki yaşlarında otizme benzer belirtiler gösterdiğini bulmuştur.

Çalışmamızda her gün dijital teknolojik cihaz kullanan ve buna bağlı sağlık problemi yaşayan çocukların annelerinde ölçek puan ortalamasının anlamlı şekilde yüksek olduğu bulunmuştur. Bu durum annelerin çocuklarını dijital teknolojileri kullanmasına karşı sevk edici bir yaklaşım sergilemesi ile ilişkili olabilir. Sevk edici yaklaşımın kullanım sıklığının artmasına bu da çocuğun kullanıma bağlı birtakım sorunlar yaşamasına yol açmaktadır. Benzer şekilde yapılan bir çalışmada 3-6 yaş çocuklarda dijital teknoloji kullanımına bağlı davranış problemlerinin çevrimiçi ve dijital aktivitelerde harcanan süre ile ilişkili olduğu bulunmuştur.³⁰ Başka bir çalışmada da teknoloji kullanımı konusunda daha izin verici, daha az otoriter olan ebeveynlerin çocuklarının mobil teknolojiler ile daha fazla zaman geçirdikleri bildirilmiştir.⁴⁴

Çalışmanın il merkezindeki bir üniversite hastanesinin çocuk polikliniğine başvuran anneler ile yürütülmesi ve örneklem sayısının küçük olması bu çalışmanın sınırlılıklarıdır. Bu nedenle sonuçlar yalnızca örneklem grubuna genellenebilir. Konuya ilişkin daha geniş örnekleme izlem ve müdahale çalışmaları planlanabilir.

SONUÇ

Çalışmada dijital teknolojilerin yaygınlaştığı, her çocuğun akıllı telefon erişim olanağının olduğu ve akıllı telefonda vakit geçirmeyi sevdiği, yarıdan fazlasının dijital teknolojik cihazları kullanmaya bağlı sağlık problemi yaşadığı belirlenmiştir. Dijital teknoloji kullanımına yönelik sevk edici yaklaşım gösteren annelerin çocuklarında dijital cihazların her gün kullanıldığı ve buna bağlı sağlık problemleri yaşandığı görülmektedir. Ebeveynlerin dijital teknoloji konusunda bilgilendirilmesi, teknoloji kullanım planı oluşturulması ve bu

cihazların ebeveyn denetiminde kullanılması önerilebilir.

Çıkar Çatışması: Yazarların herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

Maddi Destek: Çalışma için herhangi bir maddi destek alınmamıştır.

KAYNAKLAR

1. Reid Chassiakos Y, Radesky J, Christakis D, Morano MA, Cross C. AAP Council on Communications and Media. Children and Adolescents and Digital Media. *Pediatrics*. 2016;138(5): 2593.
2. Council on Communications and Media. Children, Adolescents, and the Media. *Pediatrics*. 2013;132(5):958-961.
3. AAP Council on Communications and Media. Media and Young Minds. *Pediatrics*. 2016;138(5):2591
4. Kandır EH. Dijital Çocukluğun Esaretinden Kaçış: Doğa Eğitimleri. *Ayrıntı Dergisi* 2016;3(36).
5. Holloway D, Green L, Livingstone S. Zero to eight. Young children and their internet use. LSE, London: EU Kids Online. 2013. http://eprints.lse.ac.uk/52630/1/Zero_to_eight.pdf Erişim Tarihi: 26/09/2020
6. Rideout VJ. Zero to eight: Children's media use in America 2013: A Common Sense Media research study. 2013. <https://www.commonsensemedia.org/research/zero-to-eight-childrens-media-use-in-america-2013> Erişim Tarihi: 18/09/2020
7. Lemish D, Kolucki B. Medya ve Erken Dönem Çocukluk Gelişimi, Çocuklarla İletişim: Yetiştirme, İlham Verme, Harekete Geçirme, Eğitim ve İyileştirme İlke ve Uygulamaları (Çev: S. Yeğin). I. Türkiye Çocuk ve Medya Kongresi Bildiriler Kitabı 2. 2013;13-34.
8. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2013 yılı Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması. http://www.tuik.gov.tr/MicroVeri/HHBTKA2013/turkce/ozet_tablolar/index.html. Erişim Tarihi: 18/09/2020
9. Radesky JS, Schumacher J, Zuckerman B. Mobile and interactive media use by young children: the good, the bad, and the unknown. *Pediatrics*. 2015;135(1):1-3.
10. Sanders W, Parent J, Forehand R, Breslend NL. The roles of general and technology-related parenting in managing youth screen time. *J Fam Psychol*. 2016;30(5):641-646.
11. Paudel S, Jancey J, Subedi N, Leavy J. Correlates of mobile screen media use among children aged 0–8: a systematic review. *BMJ Open* 2017;7:e014585.
12. Common Sense Inc. (2017). The common sense census: Media use by kids age zero to eight 2017. Common Sense Media. <https://www.commonsensemedia.org/research/the-common-sense-census-media-use-by-kids-age-zero-to-eight-2017>. Erişim Tarihi: 18/09/2020
13. Shifrin D, Brown A, Hill D, Jana L, Flinn S.K. (2015). Growing up digital: Media research symposium. American Academy of Pediatrics, 2015. https://www.aap.org/en-us/Documents/digital_media_symposium_proceedings.pdf Erişim Tarihi 18/09/2020
14. Mustafaoğlu R, Zirek E, Yasacı Z, Razak Özdeşler A. Dijital teknoloji kullanımının çocukların gelişimi ve sağlığı üzerine olumsuz etkileri. *Addicta: The Turkish Journal on Addiction* 2018;5: 227-247.
15. Tomopoulos S, Dreyer BP, Berkule S, Fierman AH, Brockmeyer C, Mendelsohn AL. Infant media exposure and toddler development. *Arch Pediatr Adolesc Med* 2010;164(12):1105-1111.
16. Kerckaert S, Vanderlinde R, van Braak J. The role of ICT in early childhood education: Scale development and research on ICT use and influencing factors. *European Early Childhood Education Research Journal* 2015;23(2):183-199.
17. Hinkley T, Salmon J, Okely AD, Trost SG. Correlates of sedentary behaviours in preschool children: a review. *Int J Behav Nutr Phys Activity* 2010;7:66.
18. Robinson TN, Banda JA, Hale L, Lu AS, Fleming-Milici F, Calvert SL, Wartella E. Screen media exposure and obesity in children and adolescents. *Pediatrics*. 2017;140(2):97-101.
19. Nathanson AI, Fries PT. Television exposure, sleep time, and neuropsychological function among preschoolers. *Media Psychol*. 2014; 17 (3):237-261.
20. Vijakhana N, Wilaisakditapakorn T, Ruedeekhajorn K, Pruksananonda C, Chonchaiya W. Evening media exposure reduces night-time sleep. *Acta Paediatr*. 2015;104(3):306-312.
21. Christakis DA, Ramirez JSB, Ferguson SM, Ravinder S, Ramirez J-M. How early media exposure may affect cognitive function: a review of results from observations in humans and experiments in mice. *PNAS* 2018;115(40):9851-9858.
22. Madigan S, Browne D, Racine N, Mori C, Tough S. Association between screen time and children's performance on a developmental screening test. *JAMA Pediatr*. 2019;173(3):244-250

23. Jago R, Stamatakis E, Gama A, Carvalhal IM, Nogueira H, Rosado V, Padez C. Parent and child screen-viewing time and home media environment. *Am J Prev Med.* 2012;43(2):150-158
24. Coyne SM, Radesky J, Collier KM, Gentile DA, Linder JR, Nathanson AI, Rasmussen EE, Reich SM, Rogers J. Parenting and Digital Media. *Pediatrics.* 2017;140(2):S112-116.
25. Toran M, Ulusoy Z, Aydın B, Deveci T, Akbulut A. Çocukların dijital oyun kullanımına ilişkin annelerin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi.* 2016; 24(5): 2278-2263.
26. Kabali HK, Irigoyen MM, Nunez-Davis R, Budacki JG, Mohanty SH, Leister KP, Bonner RL. Exposure and use of mobile media devices by young children. *Pediatrics* 2015;136:1044-50.
27. Cingel DP, Kremer, M. Predicting media use in very young children: The role of demographics and parent attitudes. *Communication Studies* 2013;64(4):374-394.
28. Radesky JS, Peacock-Chambers E, Zuckerman B, Silverstein M. Use of mobile technology to calm upset children: associations with socialemotional development. *JAMA Pediatr.* 2016;170(4):397-399
29. Kanak M, Özyazıcı K. Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Dijital Oyun Oynama, Uygulama Kullanma Alışkanlıklarına Yönelik Ebeveyn Yaklaşımlarının Belirlenmesi Ölçeği: Geçerlilik Güvenirlik Çalışması. 5. Uluslararası Okul Öncesi Eğitim Kongresi, 2017.
30. Wu CS, Fowler C, Lam WY, Wong HT, Wong CH, Yuen Loke A. Parenting approaches and digital technology use of preschool age children in a Chinese community. *Ital J Pediatr.* 2014; 40: 44.
31. Özsoy D, Atılgan, S. Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki 0-8 yaş grubu çocukların internet kullanımını ve bu kapsamda ebeveyn arabuluculuğu: Nitel bir araştırma. *Selçuk İletişim* 2018;11 (2):96-125.
32. Cabello-Hutt T, Cabello P, Claro M. Online opportunities and risks for children and adolescents: The role of digital skills, age, gender and parental mediation in Brazil. *New Media & Society* 2017;20(7):2411-2431.
33. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması, 2016 <http://tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21779> Erişim Tarihi: 18/09/2020
34. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Hanehalkı Bilişim Teknolojileri (BT) Kullanım Araştırması, 2019 <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=30574> Erişim Tarihi: 18/09/2020
35. Pew Research Center, Tablet Ownership 2013 <https://www.pewresearch.org/internet/2013/06/10/tablet-ownership-2013/> Erişim Tarihi: 18/09/2020
36. Kanak M, Özyazıcı K. An analysis of some variables influencing parental attitudes towards technology and application use and digital game playing habits in the preschool period, *Inonu University Journal of the Faculty of Education* 2018;19(2):341-354.
37. Yazıcı E, Gençer E. Okul öncesi çocukların bilgi ve iletişim teknolojileriyle etkileşiminin bazı değişkenler yönünden incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi* 2016;24(5):2235-2252.
38. Pempek TA, McDaniel BT. Young children's tablet use and associations with maternal well-being. *J Child Fam Stud.* 2016;25:2636-2647.
39. Özkan B. Anne görüşlerine göre 5-6 yaş çocukların bilgisayar/tablet kullanım düzeyleri. *The Journal of Academic Social Science* 2017;5(54):390-399.
40. Mustafaoğlu R, Yasacı Z. Dijital oyun oynamanın çocukların ruhsal ve fiziksel sağlığı üzerine olumsuz etkileri. *Bağımlılık Dergisi.* 2018; 19(3): 51-58.
41. Rideout V, Foehr UG, Roberts DF. Generation M2: media in the lives of 8- to 18-year olds. 7500. Menlo Park, CA: The Kaiser Family Foundation; 2010. <https://www.kff.org/other/event/generation-m2-media-in-the-lives-of/> Erişim Tarihi: 18/09/2020
42. Christakis DA, Zimmerman FJ, DiGiuseppe DL, McCarty CA. Early television exposure and subsequent attentional problems in children. *Pediatrics.* 2004;113(4):708-713.
43. Heffler KF, Sienko DM, Subedi K, McCann KA, Bennett DS. Association of early-life social and digital media experiences with development of autism spectrum disorder-like symptoms. *JAMA Pediatr.* 2020; ;e200230.
44. Konok V, Bunford N, Miklósi Á. Associations between child mobile use and digital parenting style in Hungarian families, *Journal of Children and Media* 2020;14(1): 91-109.